

МІЖРЕГІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

МАУП

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА
дисципліни

“ІСТОРІЯ СВІТОВОЇ ЛІТЕРАТУРИ”

Частина III. Література XVII–XVIII століть

(для бакалаврів)

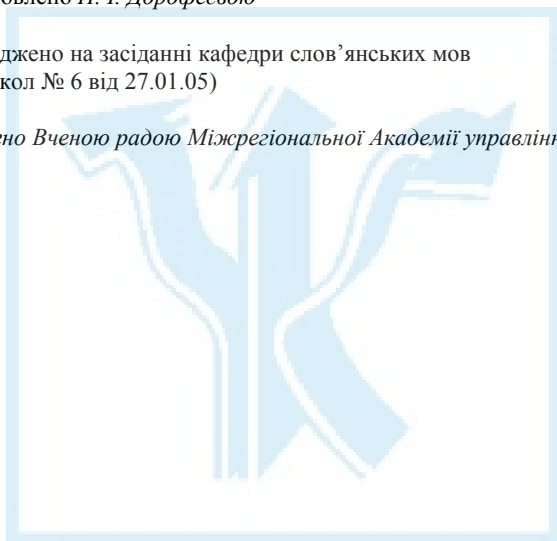
МАУП

Київ 2005

Підготовлено *Н. І. Дорофєєвою*

Затверджено на засіданні кафедри слов'янських мов
(протокол № 6 від 27.01.05)

Схвалено Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом

Дорофєєва Н. І. Навчальна програма дисципліни “Історія світової літератури”: Частина III. Література XVII–XVIII століть (для бакалаврів). — К.: МАУП, 2005. — 14 с.

Навчальна програма містить пояснювальну записку, навчально-тематичний план, програмний матеріал до вивчення дисципліни “Історія світової літератури” (частина III. Література XVII–XVIII століть), контрольні питання, а також список рекомендованої літератури.

© Міжрегіональна Академія
управління персоналом (МАУП),
2005

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

У частині III курсу “Історія світової літератури” розглядаються основні тенденції розвитку літературного процесу XVII–XVIII ст. та формування нових естетичних систем і літературно-мистецьких напрямів у країнах Європи.

Головна мета вивчення дисципліни — розкрити чинники, які вплинули на зміни світоглядної системи зазначеного періоду та простежити їхнє віддзеркалення у художній літературі, виявити специфіку естетичних принципів та мистецьких здобутків письменників доби бароко, класицизму та Просвітництва. Теоретичне висвітлення основних питань курсу має доповнюватись конкретно-історичним аналізом та характеристикою національної специфіки культури різних країн і найсуттєвіших моментів розвитку їхнього літературного процесу.

Завданням семінарських та практичних занять є поглиблення умінь та навичок інтерпретації та аналізу текстів художніх творів в єдності їх змісту та форми, формування творчих здібностей студентів.

Окремі теми і літературні твори пропонуються для самостійного опрацювання (у формі доповідей, повідомлень, нарисів, етюдів).

Основні вимоги до змісту частини III дисципліни “Історія світової літератури”, до знань і вмінь студентів визначеної освітньо-професійною програмою Стандарту вищої освіти з підготовки бакалаврів за професійним напрямом “Філологія”, що враховано при складанні цієї програми.

НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН
вивчення дисципліни
“ІСТОРІЯ СВІТОВОЇ ЛІТЕРАТУРИ”
Частина III. Література XVII–XVIII століть

№ пор.	Назва теми
1	Загальна характеристика розвитку літературного процесу XVII ст.: основні тенденції та літературні напрями
2	Іспанська барокова література XVII ст. (Кеведо, Гонгора, Кальдерон)
3	Література бароко в Англії (Дж. Мільтон і Дж. Донн)
4	Німецька барокова література XVII ст.
5	Французька література XVII ст.
6	Мольєр як найвизначніший французький комедіограф
7	Загальна характеристика літератури XVIII ст.: основні художні напрями та естетичні принципи
8	Література доби Просвітництва в Англії (Д. Дефо, Дж. Свіфт, Г. Філдінг, Л. Стерн)
9	Просвітництво у Франції, його ідеологи, їх вплив на розвиток літератури XVIII ст.
10	Вольтер і Дені Дідро як визначні представники французького Просвітництва
11	Рух Просвітництва в Німеччині, його специфіка, вплив на літературу
12	Загальна характеристика розвитку російської літератури у XVII–XVIII ст.

ПРОГРАМНИЙ МАТЕРІАЛ
до вивчення дисципліни
“ІСТОРІЯ СВІТОВОЇ ЛІТЕРАТУРИ”
Частина III. Література XVII–XVIII століть

Тема 1. Загальна характеристика розвитку літературного процесу XVII ст.: основні тенденції та літературні напрями

Західноєвропейська література XVII ст. Основні напрями її розвитку: ренесансний реалізм, бароко, класицизм. Демократичні тенденції у творчості Лопе де Веги. Складність і внутрішня суперечливість літератури бароко, її естетичні принципи, головні теми. Джерела естетичної теорії класицизму, культ розуму в мистецтві. Ієрархія літературних жанрів. Тематика і герої класицистичної літератури.

Література [1 — 1, 2, 10]

Тема 2. Іспанська барокова література XVII ст. (Кеведо, Гонгора, Кальдерон)

Франсіско де Кеведо-і-Вільєгас — видатний письменник доби бароко. Його внесок у розвиток сатиричної літератури, “метафізичної поезії”, жанру крутіського роману. Тематичне розмаїття лірики Кеведо, її філософський характер та динамізм. Рухливий і мінливий художній світ, широкі узагальнення при створенні складних і суперечливих характерів персонажів у крутіському романі “Історія життя пройдисвіта, на ймення Пабло, зразка волоцюг і дзеркала крутіїв”. Універсалізм і глобальність мислення Кеведо, майстерність втілення характерних рис барокового сприйняття дійсності у цьому творі.

Луїс де Гонгора-і-Арготе як творець “культистської” барокової лірики. Взаємодія реального та ідеального планів, використання різних художніх засобів для приховування змісту творів. Основні мотиви та жанри поезії, драматизм внутрішнього світу особистості в епоху бароко і суперечливість тогочасної дійсності в зображенні *Гонгори*. Вплив поета на інших митців. Поява нової поетичної школи “культистів”. Гонгоризм, його сутність. Поняття “темний стиль” в іспанській поезії.

Педро Кальдерон де ла Барка як особистість і митець доби бароко. Його здобутки у драматургічній творчості. Основні групи його п’єс — національні, або лицарські, філософські і релігійні, духовні діяства (ау-

то). “Життя — це сон” як зразок філософської драми, своєрідність її змісту та поетики, втілення у творі особливостей барокового світо-сприйняття.

Література [I — 1, 2, 7, 10; II — 1; III — 1]

Тема 3. Література бароко в Англії (Дж. Мільтон, Дж. Донн)

Джон Мільтон. Життєвий і творчий шлях митця. Розмаїття жанрів його поезії першого періоду. Поеми “Втрачений рай”, “Повернений рай”, “Самсон-борець” як найкращі твори Мільтона останнього періоду творчості. Своєрідність їх тематики та поетики. Старозавітна символіка в його творах. Протиріччя між пуританськими поглядами і гуманістичними ідеями поета.

Джон Донн як засновник “метафізичної школи” поезії, поєднання в його ліриці світських та релігійних мотивів, використання характерного для барокової літератури прийому контрасту для зображення складності душевного життя людини тієї доби.

Література [I — 1, 2, 7, 10; II — 6; III — 4]

Тема 4. Німецька барокова література XVII ст.

Загальна характеристика історико-літературного процесу в Німеччині та своєрідність його розвитку.

Ганс Якоб Кристоф Гріммельсгаузен — найвизначніший прозаїк XVII ст., автор роману “Незвичайні пригоди Сімпліція Сімпліссимуса”. Відтворення у книзі жаків Тридцятирічної війни, строкатої і суперечливої дійсності, мандрів і витівок головного героя, його намагання осмислити сенс буття. Поєднання реалістичних і фантастичних елементів, використання алегорії, метафори, символіки в романі. Гуманістичний пафос твору Гріммельсгаузена.

Література [I — 1, 2, 7, 10]

Тема 5. Французька література XVII ст.

Історичні умови виникнення класицизму у Франції. Його основні принципи та ознаки.

Теоретичний трактат “Поетичне мистецтво” *Нікола Буало*. Театр французького класицизму. Загальноєвропейське значення його теорії і практики.

П'єр Корнель. Драматургічна спадщина митця. Втілення ідеї державного служіння та новий тип героя в трагедії “Сід”. Формування Корнелем класицистичних принципів жанру трагедії.

Жан Расін та його театральна діяльність. “Федра” — одна з кращих трагедій Расіна, своєрідність зображення характерів та вчинків персонажів п'єси.

Франсуа де Ларошфуко — творець афористичної літератури. Збірка афоризмів “Максими”: тематика, тяжіння до узагальнення, філософська насиченість фрази, точність і виразність мовлення.

Література [I — 1, 2, 4, 6, 7, 10; II — 2, 3.; 5; III — 2]

Тема 6. Мольєр як найвизначніший французький комедіограф

Мольєр (Жан Батист Поклен) як майстер класицистичної комедії. Глибокий демократизм його п'єс; їх прозора структура. Політичні й філософські проблеми в комедіях Мольєра. Художній метод Мольєра і класицизм. Елементи фарсу в комедіях драматурга. Найвидатніші комедії Мольєра: “Тартюф”, “Міщанин-шляхтич”, “Скупий” та інші твори. Традиції і новаторство Мольєра, його художні відкриття.

Література [I — 1, 2, 7, 10, II — 4; III — 2, 3]

Тема 7. Загальна характеристика літератури XVIII ст.: основні художні напрями та естетичні принципи

Література XVIII ст., її антифеодальний, просвітницький характер. Віра у перетворюючу силу розуму й освіти. Основні художні напрями в літературі — просвітницький класицизм, просвітницький реалізм, сентименталізм. Проблема позитивного героя, історична своєрідність просвітницького руху в різних країнах Європи. Етапи Просвітництва. Основні положення просвітницької естетики. Просвітницький класицизм та його відмінності від класицизму XVII ст.: (“Едіп” Корнеля і “Едіп” Вольтера).

Література [I — 1, 2, 4, 9, 10; III — 2, 3, 8]

Тема 8. Література доби Просвітництва в Англії (Д. Дефо, Дж. Свіфт, Г. Філдінг, Л. Стерн)

Особливості просвітницького руху в Англії та висвітлення його ідей в літературі.

Даніель Дефо та його роман “Життя і незвичайні та дивовижні пригоди Робінзона Крузо”. Зображення у творі життя людини в гармонії з

природою, уславлення оптимізму, віри в можливість людини, її всепемагаючу силу. Роман Дефо та світова “робінзонада”.

Джонатан Свіфт. Політичні й філософські погляди письменника. Його публіцистика. Роман Свіфта “Мандрі до різних далеких країн світу Лемюеля Гуллівера”, сатиричне, памфлетно-алегоричне зображення дійсності у творі. Свіфтівська критика людських вад. Використання гумору і сатири в романі.

Генрі Філдінг. Характеристика творчості. “Історія Тома Джонса, знайди” як панорама англійської дійсності середини XVIII ст. Соціально-побутовий характер твору, його жанрова специфіка. Антитеза образів Джонса і Блайфіла. Іронія і гумор у романі.

Лоренс Стерн як творець сентименталізму в художній літературі. Його твір “Сентиментальна подорож по Франції та Італії”, перегляд автором засадничих принципів Просвітництва. Місце і роль Л. Стерна в розвитку психологізму в літературі.

Література [I — 1, 2, 4, 7, 9–11; II — 7–10; III — 5–7]

Тема 9. Просвітництво у Франції, його ідеологи, їх вплив на розвиток літератури XVIII ст.

Франція як центр просвітницького руху XVIII ст. Основні напрями і течії французької літератури цього періоду: рококо, класицизм, сентименталізм. Початок видання “Енциклопедії” — новий етап в історії французького Просвітництва.

Жан-Жак Руссо. Соціальні, політичні й філософські погляди. Критика цивілізації і теорія “природної людини” або “природного стану”. Роман Руссо “Сповідь” як правдива історія формування особистості в добу Просвітництва. Сентименталізм і роман Руссо “Нова Елоїза”.

П'єр Огюстен Карон де Бомарше. Драматургія письменника, історичне значення його комедій “Севільський перукар”, “Одруження Фігаро”, майстерність автора у створенні комічних ефектів.

Література [I — 1, 2, 4, 6, 7, 9, 10; II — 13]

Тема 10. Вольтер і Дені Дідро як визначні представники французького Просвітництва

Вольтер (Франсуа Марі Аруе) — центральна постать французького і європейського Просвітництва. Змістове і жанрове розмаїття його творчості. Філософські повісті Вольтера “Кандид, або Оптимізм”, “Прос-

так?”. Мотиви народного фарсу, фантастика, алегорія, гротеск у повістях Вольтера.

Дені Дідро — засновник і творець “Енциклопедії”. Літературна творчість. Епістолярна форма філософської повісті “Монахія”, філософський діалог “Племінник Рамо”, їх художня своєрідність.

Література [I — 1, 2, 4, 6, 7, 9, 10; II — 11, 12; III — 8, 9]

Тема 11. Рух Просвітництва в Німеччині, його специфіка, вплив на літературу

Німецька література XVIII ст. Своєрідність просвітницького руху в Німеччині. Бурхливе піднесення німецької літератури в останній третині XVIII ст., роль Г.-Е. Лессінга в цьому процесі. Рух “Буря і натиск”. Веймарський неокласицизм.

Йоганн Вольфганг Гете. Багатогранність творчості митця. Поезія Гете, її духовне багатство, жанрове і стильове розмаїття. Трагедія “Фауст” — один із найвидатніших творів світової літератури. Історія створення і художня своєрідність, система образів. Пошуки Фаустом сенсу буття і призначення людини. Фауст і Мефістофель, діалогічне розв’язання проблеми добра і зла. Фауст і Маргарита. Структура і стильова поліфонія твору.

Йоганн Кристоф Фрідріх Шиллер — німецький поет і драматург, виразник просвітницьких ідей свободи і справедливості. Шиллер і рух “Буря і натиск”. Демократичний і гуманістичний характер драм Шиллера “Розбійники”, “Підступність і кохання”. Ідея свободолобства у драми “Вільгельм Телль”. Національний колорит п’єси та засоби його творення.

Література [I — 1, 2, 4, 6, 7, 9, 10; II — 14, 15; III — 10, 11]

Тема 12. Загальна характеристика розвитку російської літератури у XVII–XVIII ст.

Російська література XVII–XVIII ст. Загальна характеристика розвитку. Поширення елементів бароко, класицизму, сентименталізму, виникнення нових жанрів у літературі: побутової повісті, сатири, класицистичної комедії. Реформа силабіки. Внесок В. К. Тредіаковського, М. В. Ломоносова, О. П. Сумарокова, Г. І. Державіна у розвиток російської поезії, її видів та жанрів.

Деніс Іванович Фонвізін. Політична й філософська заостреність його сатири. Комедія “Недоросток” як вершина творчості Фонвізіна. Викрит-

тя у творі кріпосників і кріпацького рабства, створення образів-типів. Жанр, стиль, мова і композиція п'єси.

Олександр Миколайович Радищев. Своєрідність літературної творчості. “Подорож із Петербурга до Москви”: специфіка жанру та змісту твору.

Микола Михайлович Карамзін і сентименталізм в російській літературі. “Бідна Ліза”: художня своєрідність і зміст повісті.

Література [I — 1, 3, 5, 8; II — 16; III — 12]

КОНТРОЛЬНІ ПИТАННЯ

1. Основні художні системи у мистецтві XVII ст.
2. Нове бачення світу та людини в літературі XVII ст.
3. Основні ознаки літератури бароко.
4. Бароко як художній синтез традицій середньовіччя та Ренесансу.
5. Поняття про консейтизм та вияв його ознак у поезії Кеведо.
6. Роль символів й алегорій в естетиці бароко.
7. “Метафізична поезія” як стильова течія у бароковій літературі.
8. Луїс де Гонгора-і-Арготе — творець “культистської” барокової поезії.
9. Світські та релігійні мотиви лірики Джона Донна.
10. Універсальність картини всесвіту в поемі Дж. Мільтона “Втрачений рай”.
11. Риси барокового світосприйняття у драмі Кальдерона “Життя — це сон”.
12. Філософські проблеми та основні конфлікти драми Кальдерона “Життя — це сон”.
13. Особливості поетики драми Кальдерона “Життя — це сон”.
14. Що є людина на землі в розумінні Кальдерона.
15. Історичні умови виникнення класицизму у Франції.
16. Раціоналізм як філософська основа класицизму.
17. Основні принципи та ознаки класицизму як художнього напрямку.
18. Канонічність естетичний норм і правил класицизму як художнього напрямку.
19. Два етапи у розвитку класицизму.
20. Узагальнення теоретичний засад класицизму в трактаті Н. Буало “Поетичне мистецтво”.
21. Ієрархія жанрів і стилів у літературі класицизму.

22. Значення античної спадщини для естетики класицизму.
23. Ідеали літератури класицизму.
24. Афоризми Ларошфуко про світ і людство.
25. П'єр Корнель і Жан Расін — творці класицистичної трагедії.
26. Місце Мольєра у розвитку театрального мистецтва.
27. Естетичні погляди та художні відкриття Мольєра.
28. Змістова та художня своєрідність комедії Мольєра.
29. Засоби комічного у п'єсах Мольєра.
30. Утілення правил класицизму та відхід від них у комедії “Міщанин-шляхтич”.
31. Система образів та особливості жанру п'єси Мольєра “Міщанин-шляхтич”.
32. Традиції класицизму та новаторство Мольєра у комедії “Міщанин-шляхтич”.
33. Ідейний зміст та основні конфлікти комедії Мольєра “Тартюф”.
34. Провідні концепції Просвітництва.
35. Художні напрями в літературі XVIII ст.
36. Класицизм XVII–XVIII ст.: схожість і відмінність.
37. Видатні представники літератури англійського Просвітництва.
38. Просвітницька концепція Д. Дефо в романі “Робінзон Крузо”.
39. Роман Дефо та світова “робінзонада”.
40. Об'єкт сатири в романі Дж. Свіфта “Мандри Гуллівера”.
41. Погляди Г. Філдінга на людину та її природу (за романом “Історія Тома Джонса, знайди”).
42. Л. Стерн як творець сентименталізму в художній літературі.
43. Характерні ознаки сентименталізму як художнього напрямку в літературі.
44. Франція як центр просвітницького руху XVIII ст., його ідеологія.
45. Основні напрями і течії французької літератури XVIII ст.
46. Вольтер як видатна постать французького і європейського Просвітництва.
47. Змістова і жанрова розмаїття творчості Вольтєра.
48. Висвітлення Вольтєром просвітительських ідей у філософських повістях.
49. Місце Д. Дідро в історії французького Просвітництва.
50. Теорія “природної людини” або “природного стану” Ж.-Ж. Руссо.
51. “Сповідь” Руссо як правдива історія формування особистості у добу Просвітництва.

52. Сентименталізм і роман Руссо “Нова Елоїза”.
53. Своєрідність розвитку Просвітництва в Німеччині. Рух “Буря і натиск”.
54. Багатогранність творчості Гете, жанрове і стильове розмаїття його творів.
55. “Фауст” Гете — один з найвидатніших творів світової літератури.
56. Пошуки Фаустом сенсу буття і призначення людини.
57. Фауст і Мефістофель: роль їх протистояння.
58. Ф. Шиллер як виразник просвітительських ідей свободи і справедливості, його участь у русі “Буря і натиск”.
59. Основна проблематика і гуманістичний характер драм Шиллера “Розбійники”, “Підступність і кохання”.
60. Змістова і художня своєрідність драми Шиллера “Вільгельм Телль”.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

I. Навчальна

1. *Артамонов С. и др.* История зарубежной литературы XVII–XVIII в. — М., 1973.
2. *Прокаев Ф. та ін.* Зарубіжна література. — К., 1987.
3. *Орлов П.* История русской литературы XVIII века. — М., 1991.
4. *Пуришев Б.* Хрестоматия по зарубежной литературе XVIII века. — М., 1973.
5. *Западов М.* Русская литература XVIII века: Хрестоматия. — М., 1985.
6. *Сидорченко В.* История зарубежной литературы XVIII века. — М., 1999.
7. *Луков В.* Зарубежная литература от истоков до наших дней. — М., 2003.
8. *Лебедева О.* История русской литературы XVIII века: Учебник. — М., 2000.
9. *Пуришев Б.* Западноевропейская литература XVIII века: Хрестоматия. — М., 2002.
10. *Ніколенко О.* Бароко, класицизм, Просвітництво. Література XVII–XVIII ст.: Навч. посіб. — Харків, 2003.
11. *Английская комедия XVII–XVIII веков:* Антология. — М., 1989.

II. Тексти художніх творів

1. *Кальдерон.* Життя — це сон.

2. *Корнель П.* Сід.
3. *Расін Ж.* Федра.
4. *Мольєр.* Тартюф. Міщанин-шляхтич.
5. *Ларошфуко Ф.* Максими.
6. *Мільтон Дж.* Втрачений рай. Повернений рай.
7. *Дефо Д.* Робінзон Крузо.
8. *Свіфт Дж.* Мандри Гуллівера.
9. *Філдінг Г.* Історія Тома Джонса, знайди.
10. *Стерн Л.* Сентиментальна подорож.
11. *Вольтер.* Кандид. Простак.
12. *Дідро Д.* Монахія.
13. *Руссо Ж.-Ж.* Сповідь. Нова Елоїза.
14. *Гете Й. В.* Фауст.
15. *Шиллер Ф.* Розбійники. Вільгельм Телль.
16. *Карамзін М.* Бідна Ліза.

III. Науково-критична та довідкова література

1. *Томашевський Н.* Драматургія Кальдерона. — М., 1961.
2. *Обломієвський Д.* Французський класицизм. — М., 1968.
3. *Бояджієв Г.* Мольєр. Історическіє пути формірованія жанра високої комедії. — М., 1983.
4. *Самарин Р.* Творчество Джона Мильтона. — М., 1984.
5. *Урнов. Д.* Дефо. — М., 1978.
6. *Муравьев В.* Путешествие с Гулливером. — М., 1982.
7. *Роджерс С.* Генри Филдинг. — М., 1984.
8. *Кагарлицкий Ю.* Шекспир и Вольтер. — М., 1980.
9. *Гачев Д.* Эстетические взгляды Дидро. — М., 1981.
10. *Жирмунский П.* Гете. Литературное наследство. — М., 1981.
11. *Ланштейн П.* Жизнь Шиллера. — М., 1984.
12. *Канунова Ф.* Из истории русской повести. — М., 1987.

ЗМІСТ

Пояснювальна записка.....	3
Навчально-тематичний план вивчення дисципліни “Історія світової літератури”.	
Частина III. Література XVII–XVIII століть	4
Програмний матеріал до вивчення дисципліни “Історія світової літератури”.	
Частина III. Література XVII–XVIII століть	5
Контрольні питання.....	10
Список рекомендованої літератури.....	12

Відповідальний за випуск
Редактор
Комп’ютерне верстання

Н. Г. Потапенко
О. Б. Лисицька
Т. Г. Замура

МАУП

Зам. № ВКЦ-2086

Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП)
03039 Київ-39, вул. Фрометівська, 2, МАУП